

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

Микола АФАНАСЬСВ

Державне регулювання соціальної сфери
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	23 «Соціальна робота»
Спеціальність	232 «Соціальне забезпечення»
Освітній рівень	Перший (бакалаврський) рівень
Освітня програма	Управління соціальною сферою

Статус дисципліни	базова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Завідувач кафедри
економіки та соціальних наук

Галина НАЗАРОВА

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри *економіки та соціальних наук*

Протокол № 1 від 26.08.2020 р.

Розробник:

Сотнікова Юлія Володимирівна, к.е.н., доц. кафедри економіки та соціальних наук

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Дослідження соціальних процесів, що динамічно проходять в Україні, доводять, що в останні роки розвиток теорії державного управління здійснюється в напрямі вивчення проблем і закономірностей організації цілісної економічної системи або трансформаційних перетворень структурних елементів, які становлять переважно її реальний сектор. Особливої актуальності в цьому контексті набувають питання життєзабезпечення людини, аналізу середовища її перебування, одержанню освіти, кваліфікації, охорони здоров'я тощо.

Мета навчальної дисципліни «Державне регулювання соціальної сфери»: формування у студентів базових знань щодо процесів регулювання соціальної сфери на макро-рівні, оволодіння інструментарієм аналізу існуючих тенденцій в галузі соціального забезпечення та соціальної сфери, набуття знань щодо нормативно-правового забезпечення соціальної сфери та вітчизняної законодавчої бази, набуття знань щодо передового світового досвіду вирішення соціальних проблем.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	2
Семестр	4
Кількість кредитів ECTS	4
Форма підсумкового контролю	залік

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Соціальна та економічна історія України	Соціальний захист та соціальне страхування
Соціальна статистика	Основи соціальної політики
Психологія	Соціальне підприємництво
	Теорія соціальної роботи та соціального забезпечення
	Методи нарахування соціальних виплат
	Основи наукових досліджень соціальних проблем

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	Використовувати базові знання про принципи державної соціальної політики та шляхи соціального забезпечення населення; Застосовувати засоби соціально-правової політики в сфері соціального захисту, базові знання з юриспруденції та законодавства України в галузі соціального забезпечення; Визначати умови соціально-економічної підтримки різних категорій населення
Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми	Аналізувати ефективність реалізації соціально-економічної підтримки населення та здійснювати відповідну корекцію в межах компетентності
Здатність приймати обґрунтовані рішення	Використовувати статистичну, методичну та нормативну базу системи соціального захисту населення;
Здатність аналізувати суспільні процеси становлення соціальної роботи як науки	Ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій

	населення
Здатність аналізувати існуючу нормативно-правову базу стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення	Використовувати статистичну, методичну та нормативну базу системи соціального захисту населення

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи державного регулювання соціальної сфери

Тема 1. Сутність соціальної сфери та інфраструктури та їх роль у житті суспільства

- 1.1. Місце соціальної сфери в середовищі функціонування держави
- 1.2. Становлення та сутність понять "соціальна сфера" та "соціальна інфраструктура"
- 1.3. Елементи соціальної сфери

Тема 2. Організаційне забезпечення регулювання соціальної сфери в Україні

- 2.1. Сутність та особливості державного регулювання соціальної сфери
- 2.2. Об'єкти та суб'єкти державного регулювання соціальної сфери
- 2.3. Завдання, форми та методи державного регулювання соціальної сфери

Тема 3. Нормативно-правове забезпечення регулювання соціальної сфери в Україні

- 3.1. Класифікація джерел права соціального забезпечення
- 3.2. Конституція як основний Закон, що забезпечує соціальні права громадян
- 3.3. Основні нормативно-правові акти, що визначають спрямування державного регулювання соціальної сфери

Тема 4. Міжнародні правові гарантії щодо реалізації соціальних прав людини

- 4.1. Міждержавне співробітництво в соціальній сфері
- 4.2. Міжнародно-правові зобов'язання України, пов'язані з її інтеграцією до Європейського Союзу

Змістовий модуль 2. Особливості державного регулювання соціальної сфери в Україні

Тема 5. Система державних соціальних стандартів та гарантій

- 5.1. Визначення сутності державних соціальних стандартів та гарантій
- 5.2. Класифікація соціальних нормативів
- 5.3. Індикатори рівня життя населення
- 5.4. Прожитковий мінімум як базовий соціальний стандарт України

Тема 6. Особливості соціального захисту населення в Україні

- 6.1. Соціальний захист: визначення, складові, принципи
- 6.2. Форми соціального захисту
- 6.3. Соціальне страхування

Тема 7. Фінансування соціальної сфери

- 7.1. Бюджетне фінансування соціальної сфери
- 7.2. Фінансування соціальної сфери за рахунок цільових позабюджетних фондів
  - 7.2.1. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття
  - 7.2.2. Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності
  - 7.2.3. Фонд страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань
- 7.3. Основні проблеми фінансування соціальної сфери в Україні

Тема 8. Закордонний досвід регулювання соціальної сфери

- 8.1. Технології соціального обслуговування сім'ї та дітей
- 8.2. Іноваційні технології соціальної роботи з дітьми-інвалідами
- 8.3. Іноваційні технології соціального обслуговування інвалідів
- 8.4. Іноваційні технології соціальної роботи з бідними та малозабезпеченими
- 8.5. Іноваційні технології соціального обслуговування людей похилого віку
- 8.6. Технології соціальної роботи з мігрантами та біженцями

Тема 9. Сучасний стан та перспективи розвитку державного регулювання соціальної сфери в Україні

- 9.1. Сучасний стан соціальної сфери в
- 9.2. Напрямки розвитку державного регулювання соціальної сфери

Методи навчання та викладання

При викладанні дисципліни передбачено застосування активних і інтерактивних методів навчання – ділових та рольових ігор, тренінгів, семінарів в активній формі, розгляд кейсів, круглих столів, модерації.

Проблемні лекції – спрямовані на розвиток логічного мислення студентів і характеризуються тим, що коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздачею студентам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного розмірковування, проте лектор сам відповідає на них, не чекаючи відповідей студентів. Система питань в ході лекції відіграє активізуючу роль, примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

Міні-лекції – передбачають виклад навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження.

Робота в малих групах – використовується з метою активізації роботи студентів при проведенні семінарських і практичних занять. Це так звані групи психологічного комфорту, де кожен учасник відіграє свою особливу роль і певними своїми якостями доповнює інших. Використання цієї технології дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Семінари-дискусії – передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Мозкові атаки – це метод розв'язання невідкладних завдань за дуже обмежений час. Сутність його полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за невеликий проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій) дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських ат інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

Ознайомлювальні або початкові ігри частіше за все використовуються на початку занять для створення робочої атмосфери, "настройки" учасників на групову роботу.

Презентації – виступи перед аудиторією – використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації нових товарів і послуг.

Рольові ігри – форма активізації студентів, за якої вони задіяні в процесі розв'язання

певної виробничої ситуації у ролі безпосередніх учасників подій.

Модерація – це метод, який допомагає групам розглядати теми, проблеми, задачі зосереджуючись на змісті цілеспрямовано і ефективно при самостійній участі кожного у вільній колегіальній атмосфері. Модерація як спосіб проведення обговорення, швидко призводить до конкретних результатів, дає можливість всім присутнім брати участь в процесі вироблення рішень, відчуваючи при цьому свою повну відповідальність за результат.

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання знань, умінь та навичок студентів урахує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни "Державне регулювання соціальної сфери" передбачають лекційні, семінарські та практичні заняття, а також самостійну роботу та виконання індивідуальних завдань. Контрольні заходи включають поточний і підсумковий контроль. Перевірка та оцінювання знань студентів проводиться у таких формах: оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять; виконання індивідуального завдання; проведення проміжного тестування; проведення заліку.

Порядок поточного оцінювання знань студентів

Оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни "Державне регулювання соціальної сфери" здійснюється за накопичувальною (100-бальною) системою оцінювання.

Оцінювання здійснюється за таими видами робіт:

модульний контроль, що проводиться у формі письмової контрольної роботи, яка проводиться 2 рази на семестр та включає теоретичні та практичні завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модулю. Максимальна оцінка за кожну контрольну роботу 7 балів. Максимальна кількість балів за обидві роботи - 14 балів. Перша контрольна включає теми 1 - 4, а друга: теми 5 - 9.

підсумковий контроль, що проводиться у формі заліку. Залік виставляється за сумою балів, набраних за результатами поточного та модульного контролю. Загальна кількість балів за результатами всіх видів контролю, максимальна для отримання заліку за дисципліною, - 100, мінімально - 60. Студент не допускається до складання заліку, якщо кількість балів, одержаних за змістовні модулі впродовж семестру в сумі не перевищуватиме 59 балів, а також якщо студент немає жодної оцінки з поточного модульного контролю.

Поточний контроль включає оцінювання роботи студента під час:

лекцій:

активна робота на парі (2 бали за кожне заняття) за умови відповіді студентом на поставлені викладачем питання, які свідчать про ступінь засвоєння лекційного матеріалу. Загальна кількість балів 24.

практичних занять:

активна робота на парі (3 бали за кожне заняття) за умови виконання студентом практичних завдань, участі студентів в обговореннях, дискусіях. Загальна кількість балів 36.

семінарських занять:

підготовка доповіді та активна участь в обговоренні. Максимальна оцінка за семінарське заняття – 5 балів. Кількість семінарських занять – 2. Загальна кількість балів – 10.

самостійної роботи:

індивідуальна дослідницька робота, за результатами якої студенти складають презентацію та захищають її. Максимальна оцінка за індивідуальну дослідницьку роботу 10;

есе, максимальна оцінка за яке 3 бали;

домашнє завдання. Кожне домашнє завдання оцінюється в 3 бали за умови правильного виконання, обґрунтованих висновків та умовиводів. Кількість домашніх завдань – 1, максимальна кількість балів за усі завдання – 3.

Підсумкова оцінка (ПО) з дисципліни розраховується за наступною формулою:

$$ПО = 24ЛЗ + 36ПЗ + 10СЗ + 16СР + 14ПК,$$

При цьому студент вважається атестованим, якщо набрав 60-100 балів з дисципліни, та не атестованим, якщо набрав 0-60 балів.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведено в таблиці "Шкала оцінювання: національна та ЄКТС".

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
Тема 1.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Сутність соціальної сфери та інфраструктури та їх роль у житті суспільства	Робота на лекції	4
	Практичне заняття	Семінар-дискусія щодо виявлення проблем в різних галузях соціальної інфраструктури	Активна участь	6
			Доповідь	5
<i>Самостійна робота</i>				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Реформи в соціальній сфері в Україні	Перевірка домашніх завдань		
	Взаємовідносини між галузями соціальної інфраструктури			
Тема 2.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Організаційне забезпечення регулювання соціальної сфери в Україні	Робота на лекції	2
	Практичне заняття	Рольова гра щодо визначення відповідальних органів за вирішення різних соціальних проблем населення	Активна участь	3
<i>Самостійна робота</i>				
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Роль органів місцевого самоврядування у вирішення соціальних проблем	Перевірка домашніх завдань		
Тема 3	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Нормативно-правове забезпечення регулювання соціальної сфери в Україні	Робота на лекції	2

	Практичне заняття	Вирішення кейсів щодо визначення нормативної бази у розв'язанні соціальних проблем населення	Активна участь	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Групування Законів України відповідно до області регулювання соціальних проблем	Перевірка домашніх завдань	3
Тема 4.	Аудиторна робота			
	Лекція	Міжнародні правові гарантії щодо реалізації соціальних прав людини	Робота на лекції	2
	Практичне заняття	Робота в малих групах щодо визначення проблем реалізації основних соціальних прав людини в Україні	Активна участь	3
		Написання письмової контрольної роботи	Контрольна робота	7
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Аналіз та виявлення передового закордонного досвіду щодо вирішення соціальних проблем за країнами	Перевірка домашніх завдань		
Тема 5.	Аудиторна робота			
	Лекція	Система державних соціальних стандартів і гарантій	Робота на лекції	2
	Практичне заняття	Модерація споживчого кошику для різних груп населення в Україні	Активна участь	3
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Написання есе на тему: «Формування власного споживчого кошика з урахуванням аналізу передового закордонного досвіду»	Перевірка есе	3	
Тема 6.	Аудиторна робота			
	Лекція	Особливості соціального захисту населення	Робота на лекції	2
	Практичне заняття	Вирішення кейсів на визначення підстави отримання соціальних пільг для різних категорій населення	Активна участь	3
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Види загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні	Перевірка домашніх завдань		
	Медичне страхування та його реалізація			
Тема 7.	Аудиторна робота			
	Лекція	Фінансування соціальної сфери	Робота на лекції	4
	Практичне заняття	Семінар-дискусія щодо виявлення	Активна участь	6

		проблем фінансування соціальної сфери в Україні	Доповідь	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Особливості фінансування медичного страхування	Перевірка домашніх завдань	
Тема 8.	Аудиторна робота			
	Лекція	Закордонний досвід регулювання соціальної сфери	Робота на лекції	2
	Практичне заняття	Мозковий штурм щодо можливості впровадження сучасних інноваційних технологій роботи з соціально вразливими верстами населення в Україні	Активна участь	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Аналіз передового закордонного досвіду вирішення соціальних проблем	Перевірка домашніх завдань	
Тема 9.	Аудиторна робота			
	Лекція	Сучасний стан та перспективи розвитку державного регулювання соціальної сфери в Україні	Робота на лекції	4
	Практичне заняття	Проведення SWOT-аналізу розвитку соціальної сфери в Україні	Активна участь	6
		Захист індивідуального завдання	Індивідуальне завдання	10
		Написання письмової контрольної роботи	Контрольна робота	7
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Визначення проблем регулювання соціальної сфери в Україні	Перевірка домашніх завдань	

Рекомендована література

Основна

1. Костюк І.В. Державне регулювання розвитку соціальної інфраструктури : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.03 «Економіка та управління народним господарством». – Львів, 2015. – 265 с.
2. Лопушняк Г.С. Державна соціальна політика як передумова економічного розвитку України / Г.С. Лопушняк. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. — 372 с.
3. Назарова Г.В. Соціальна економіка : навчальний посібник / Г.В. Назарова, С.Ю. Гончарова, Ю.В. Сотнікова, Н.В. Аграмакова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 240 с.
4. Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні: сучасний стан та перспективи реформування. – К.: «Відродження», 2009. – 108 с.

Додаткова

5. Баранова Н. П. Соціальні стандарти та соціальні гарантії в системі соціальної політики України [Електронний ресурс] / Баранова Н. П., Новікова Т. В. ; ЦПСД. — Режим доступу : <http://>

cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=42:2010-06-13-21-23-&catid=20:2010-06-13-21-06-26&Itemid=27.

6. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України [Текст] : навч. посіб. / Н. Б. Болотіна. — К. : Знання, 2005. — 615 с.

7. Бражко О. В. Державне регулювання зайнятості населення в умовах соціально-економічного розвитку України [Текст] : монографія / О. В. Бражко. — Запоріжжя : КПУ, 2009. — 200 с.

8. Введення у соціальну роботу [Текст] : навч. посіб. / Бойко А. М., Грига І. М., Кабаченко Н. В. [та ін.]. — К. : Фенікс, 2001. — 288 с.

9. Ганслі Т. М. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки [Текст] / Т. М. Ганслі. — К. : Основи, 1996. — 237 с.

10. Державна політика: аналіз та механізм її впровадження в Україні [Текст] : навч. посіб. / кол. авт. ; за заг. ред. В. А. Ребкала та В. В. Тертички. — К. : Вид-во УАДУ, 2000. — 232 с.

11. Єременко В. Г. Основи соціальної економіки [Текст] : попул. кур. / В. Г. Єременко. — К. : МАУП, 1997. — 168 с.

12. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування, соціальний захист та пенсійне забезпечення: у цифрах і фактах [Текст]. — К. : Міністерство праці та соціальної політики України ; Пенсійний Фонд України, 2010. — 66 с.

13. Корецька С. О. Нормативи та соціальні стандарти в механізмі бюджетного фінансування галузей соціальної сфери / Корецька С. О. // Економічний простір [Текст]. — 2009. — № 21. — С. 130—137.

14. Кравченко М. Основні підходи до реформування системи пільг в Україні / Мілена Кравченко // Державне управління та місцеве самоврядування [Текст] : зб. наук. пр. — Вип. 3(6). — Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2010. — С. 155—164.

15. Лопушняк Г. С. Інституційне забезпечення державної соціальної політики: проблемно-теоретичні аспекти / Г. С. Лопушняк // Актуальні проблеми державного управління [Текст] : зб. наук. пр. — № 2 (40). — Х. : Вид-во ХарPI НАДУ "Магістр", 2011. — С. 31—38

Інформаційні ресурси

16. Європейська конвенція про соціальне забезпечення № ETS № 78 від 14.12.1972 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7112#section-4>

17. Європейська соціальна хартія [Електронний ресурс] : Хартія Ради Європи, Міжнародний документ № ETS № 163 від 03.05.1996 р. — Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7112#section-4>

18. Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7112#section-4>

19. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7112#section-4>

20. Закон України «Про соціальні послуги» : [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7112#section-4>

21. Конституція України : [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7112#section-4>

22. Сайт ПНС ім. С. Кузнеця. Дисципліна «Державне регулювання соціальної сфери». [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7112#section-4>

4